रजिस्ट्री सं. डी. 221

Price : Rs. 5.00
REGISTERED No. D-221
नोंदणी क्रमांक डी-221

सत्यमेव जयते

भारत का राजपत्र
The Gazette of India
भारताचे राजपत्र

असाधारण
EXTRAORDINARY
असाधारण

भाग 12 अनुभाग 1
Part XII Section 1
भाग बारा अनुभाग 1

प्राधिकार से प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY
प्राधिकाराद्वारे प्रकाशित

सं. 1] नई दिल्ली, 23 जनवरी 2003/3 माघ (शके) 1924 [खण्ड 12
No. 1] NEW DELHI, 23RD JANUARY 2003/3 MAGHA (SAKA) 1924 [Vol. 12
अंक १] नवी दिल्ली, २३ जानेवारी २००३/३ माघ (शके) १९२४ [खंड १२

स्वतंत्र संकलन म्हणून फाईल करण्यासाठी या भागाला वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

विधि और न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, दिनांक 23 जनवरी 2003/3 माघ (शके) 1924

(1) दि टॅक्सेशन लॉज (एक्स्टेन्शन टू जम्मू ॲण्ड कश्मीर) ॲक्ट, 1954, (2) दि स्पाइसेस, ॲक्ट, 1986, (3) दि कमिशन ऑफ सती (प्रिव्हेन्शन) ॲक्ट, 1987, (4) दि जजेस (प्रोटेक्शन) ॲक्ट, 1985, (5) दि इलेक्शन कमिशन (कंडिशन्स ऑफ इलेक्शन कमिशनर्स ॲण्ड ट्रॅन्झॅक्शन ऑफ बिझनेस) ॲक्ट, 1991, (6) दि आर्मड फोर्सेस (जम्मू ॲण्ड कश्मीर) स्पेशल पॉवर ॲक्ट, 1990, (7) दि ॲग्रिकल्चरल ॲण्ड प्रोसेस फूड प्रॉडक्ट्स एक्सपोर्ट सेस ॲक्ट, 1985, (8) दि ओपिअम ॲन्ड रेव्हेन्यू लॉज (एक्स्टेन्शन ऑफ ॲप्लिकेशन) ॲक्ट, 1950, (9) दि रेव्हेन्यू रिकव्हरी ॲक्ट, 1890, (10) दि नॅशनल कमिशन फॉर बॅकवर्ड क्लासेस ॲक्ट, 1993, (11) दि रिसर्च ॲन्ड डेव्हलपमेंट सेस ॲक्ट, 1986, (12) दि नॅशनल कमिशन फॉर माइनॉरिटिज ॲक्ट, 1992, (13) दि लॉटरिज (रेग्युलेशन) ॲक्ट, 1998, (14) दि ॲग्रिकल्चरल प्रोड्यूस सेस ॲक्ट, 1940, (15) दि बेनामी ट्रॅन्झेक्शन्स (प्रोहिबिशन) ॲक्ट, 1988, (16) दि पेमेंट ऑफ वेजेस ॲक्ट, 1936; के मराठी अनुवाद राष्ट्रपति के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते है और ये प्राधिकृत पाठ (केंद्रिय विधि) अधिनियम, 1973 (1973 का 50) की धारा 2 के खण्ड (क) के अधीन उनके मराठी प्राधिकृत पाठ समझे जाऐंगे ।

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

New Delhi, dated 23rd January 2003/ 3 Magha (Saka) 1924

The Translations in Marathi of the (1) The Taxation Laws (Extension to Jammu and Kashmir) Act, 1954, (2) The Spices Cess Act, 1986, (3) The Commission of Sati (Prevention) Act, 1987, (4) The Judges (Protection) Act, 1985, (5) The Election Commission (Conditions of Service of Election Commissioners and Transaction of Business) Act, 1991, (6) The Armed Forces (Jammu and Kashmir) Special Powers Act, 1990, (7) The Agricultural and Processed Foods Products Export Cess Act, 1985, (8) The Opium and Revenue Laws (Extension of Application) Act, 1950, (9) The Revenue Recovery Act, 1890, (10) The National Commission for Backward Classes Act, 1993, (11) The Research and Development Cess Act, 1986, (12) The National Commission for Minorities Act, 1992, (13) The Lotteries (Regulation) Act, 1998, (14) The Agricultural Produce Cess Act, 1940, (15) The Benami Transactions (Prohibition) Act, 1988, (16) The Payment of Wages Act, 1936 are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the authoritative texts thereof in Marathi under clause (*a*) of section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

विधि व न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नवी दिल्ली, दिनांक २३ जानेवारी २००३/३ माघ (शके) १९२४

पुढील अधिनियमांचे म्हणजे (१) दि टॅक्सेशन लॉज (एक्स्टेन्शन टू जम्मू ॲन्ड काश्मीर) ॲक्ट, १९५४, (२) दि स्पाइसेस ॲक्ट, १९८६, (३) दि कमिशन ऑफ सती (प्रिव्हेन्शन) ॲक्ट, १९८७, (४) दि जजेस (प्रोटेक्शन) ॲक्ट, १९८५, (५) दि इलेक्शन कमिशन (कंडिशन ऑफ इलेक्शन कमिशनर्स ॲन्ड ट्रॅन्झॅक्शन ऑफ बिझनेस) ॲक्ट, १९९१, (६) दि आर्मड फोर्सेस (जम्मू ॲन्ड काश्मीर) स्पेशल पॉवर ॲक्ट, १९९०, (७) दि ॲग्रिकल्चरल ॲन्ड प्रोसेस्ड फूड प्रॉडक्टस् एक्सपोर्ट सेस ॲक्ट, १९८५ (८) दि ओपिअम ॲन्ड रेव्हेन्यू लॉज (एक्स्टेन्शन ऑफ ॲप्लिकेशन) ॲक्ट, १९५० (९) दि रेव्हेन्यू रिकव्हरी ॲक्ट, १८९०, (१०) दि नॅशनल कमिशन फॉर बॅकवर्ड क्लासेस ॲक्ट, १९९३, (११) दि रिसर्च ॲन्ड डेव्हलपमेंट सेस ॲक्ट, १९८६, (१२) दि नॅशनल कमिशन फार माइनॉरिटिज ॲक्ट, १९९२, (१३) दि लॉटरिज् (रेग्युलेशन) ॲक्ट, १९९८, (१४) दि ॲग्रिकल्चरल प्रोडयूस सेस ॲक्ट, १९४०, (१५) दि बेनामी ट्रॅन्झॅक्शन्स (प्रोहिबिशन) ॲक्ट, १९८८, (१६) दि पेमेंट ऑफ वेजेस ॲक्ट, १९३६; या अधिनियमांचे मराठी अनुवाद याद्वारे, राष्ट्रपतींच्या प्राधिकाराने प्रसिद्ध करण्यात येत असून प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधी) अधिनियम, १९७३ (१९७३ चा अधिनियम क्रमांक ५०) याच्या कलम २, खंड (क) अन्वये हे अनुवाद त्या अधिनियमांचे प्राधिकृत पाठ आहेत असे समजले जाईल.

निर्देशसूची
INDEX

अ. क्र. Sr. No.	अधिनियमाचे नाव Name of the Act	पृष्ठ क्रमांक Page No.
१ 1	कराधान विधि (जम्मू व काश्मीरवर विस्तारण) अधिनियम, १९५४ .. .. The Taxation Laws (Extension to Jammu and Kashmir) Act, 1954	४
२ 2	मसाला पदार्थ उपकर अधिनियम, १९८६ .. .. .. The Spices Cess Act, 1986	९
३ 3	सती (प्रतिबंध) अधिनियम, १९८७ .. .. .. The Commission of Sati (Prevention) Act, 1987	११
४ 4	न्यायाधीश (संरक्षण) अधिनियम, १९८५ .. .. .. The Judges (Protection) Act, 1985	१७
५ 5	निवडणूक आयोग (निवडणूक आयुक्तांच्या सेवा शर्ती आणि कामकाज चालवणे) अधिनियम, १९९१ .. .. The Election Commission (Conditions of Service of Election Commissioners and Transaction of Business) Act, 1991	१८ ..
६ 6	सशस्त्रदल (जम्मू आणि काश्मीर) विशेष अधिकार अधिनियम, १९९० .. The Armed Forces (Jammu and Kashmir) Special Powers Act, 1990	२१
७ 7	कृषि व संस्कारित अन्न पदार्थ निर्यात उपकर अधिनियम, १९८५ .. .. The Agricultural and Processed Food Products Export Cess Act, 1985	२३
८ 8	अफू व महसूल कायदे (प्रयुक्ति क्षेत्राचे विस्तारण) अधिनियम, १९५० .. The Opium and Revenue Laws (Extension of Application) Act, 1950	२४
९ 9	महसूल वसुली अधिनियम, १८९० .. .. The Revenue Recovery Act, 1890	२८
१० 10	राष्ट्रीय मागासवर्ग आयोग अधिनियम, १९९३ .. .. .. The National Commission for Backward Classes Act, 1993	३२
११ 11	संशोधन व विकास उपकर अधिनियम, १९८६ .. .. .. The Research and Development Cess Act, 1986	३६
१२ 12	राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोग अधिनियम, १९९२ .. .. .. The National Commission for Minorities Act, 1992	३८
१३ 13	लॉटरी (विनियमन) अधिनियम, १९९८ .. .. .. The Lotteries (Regulation) Act, 1998	४२
१४ 14	कृषि उत्पादन उपकर अधिनियम, १९४० .. .. .. The Agricultural Produce Cess Act, 1940	४५
१५ 15	बेनामी संव्यवहार (प्रतिषेध) अधिनियम, १९८८ .. .. .. The Benami Transaction (Prohibition) Act, 1988	४९
१६ 16	वेतन प्रदान अधिनियम, १९३६ .. .. The Payment of Wages Act, 1936	५१

बेनामी संव्यवहार (प्रतिषेध) अधिनियम, १९८८

(१९८८ चा अधिनियम क्रमांक ४५)

(३१ जानेवारी २००२ रोजी यथाविद्यमान)

(५ सप्टेंबर १९८८)

बेनामी संव्यवहारास आणि बेनामी म्हणून धारण केलेली मालमत्ता वसूल करण्याच्या हक्कास प्रतिषेध करण्यासाठी आणि त्यांच्याशी संबंधित किंवा आनुषंगिक बाबींसाठी अधिनियम.

भारतीय गणराज्याच्या एकोणचाळीसाव्या वर्षी संसदेकडून पुढीलप्रमाणे अधिनियमित होवो :—

संक्षिप्त नाव, विस्तार व प्रारंभ.

१. (१) या अधिनियमास, "बेनामी संव्यवहार (प्रतिषेध) अधिनियम, १९८८" असे म्हणावे.

(२) जम्मू आणि काश्मीर राज्ये वगळता याचा विस्तार संपूर्ण भारतभर आहे.

(३) कलम ३, ५ आणि ८ मधील उपबंध ताबडतोब अंमलात येतील आणि या अधिनियमातील उर्वरित उपबंध १९ मे १९८८ रोजी अंमलात आल्याचे मानण्यात येईल.

व्याख्या.

२. या अधिनियमात संदर्भानुसार अन्य अर्थ आवश्यक नसेल तर,—

(क) "बेनामी संव्यवहार" याचा अर्थ, ज्यात एखादी मालमत्ता एका व्यक्तीकडे, अन्य व्यक्तीने चुकत्या केलेल्या किंवा तरतूद केलेल्या प्रतिफलाच्या बदल्यात हस्तांतरित केली जाते असा संव्यहार, असा आहे ;

(ख) "विहित" याचा अर्थ, या अधिनियमाखाली केलेल्या नियमांद्वारे विहित, असा आहे.

(ग) "संपत्ती" याचा अर्थ, चल किंवा अचल मूर्त किंवा अमूर्त असलेली कोणत्याही प्रकारची मालमत्ता, असा आहे आणि त्यात अशा मालमत्तेवरील कोणतेही हक्क किंवा हितसंबंध यांचा समावेश होतो.

बेनामी संव्यवहारांना प्रतिषेध.

३. (१) कोणतीही व्यक्ती बेनामी संव्यवहारामध्ये सहभागी होणार नाही.

१(२) पोट कलम (१) मधील कोणतीही गोष्ट,—

(क) कोणत्याही व्यक्तीने त्याच्या पत्नीच्या किंवा अविवाहित मुलीच्या नावाने खरेदी केलेल्या मालमत्तेस लागू होणार नाही, आणि तद्विरुद्ध सिद्ध झाले नाही तर, उक्त मालमत्ता पत्नीच्या किंवा अविवाहित मुलीच्या लाभासाठी खरेदी करण्यात आली आहे, असे गृहीत धरण्यात येईल ;

(ख) (एक) निक्षेपधारी अधिनियम, १९९६, याचे कलम १०, पोट-कलम (१) खाली नोंदणीकृत मालक म्हणून असलेल्या निक्षेपधारीने (डिपॉझिटरी) ;

(दोन) निक्षेपधारीचा अभिकर्ता म्हणून सहभागी होणाऱ्या व्यक्तीने,

धारण केलेल्या रोख्याना लागू होणार नाही.

स्पष्टीकरण.—"निक्षेपधारी" आणि "सहभागी व्यक्ती" या शब्दप्रयोगांना निक्षेपधारी अधिनियम, १९९६, कलम २, पोट कलम (१) मधील खंड (ङ) आणि (छ) मध्ये अनुक्रमे दिलेले अर्थ असतील.

(३) जो कोणी कोणत्याही बेनामी संव्यवहारामध्ये सहभागी होईल तो तीन वर्षापर्यंत असू शकेल इतक्या कालावधीच्या कारावासाच्या शिक्षेस किंवा द्रव्यदंडास किंवा दोन्हीस पात्र ठरेल.

(४) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ (१७९४ चा २) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी या कलमाखाली झालेला अपराध बिनदखली आणि जामीनयोग्य असेल.

बेनामी म्हणून धारण केलेली मालमत्ता वसूल करण्याच्या हक्कास प्रतिषेध.

४. (१) बेनामी म्हणून धारण केलेल्या मालमत्तेच्या बाबतीत हक्क बजावण्याकरिता ती मालमत्ता ज्या व्यक्तीच्या नावाने धारण कलण्यात आलेली असेल त्या व्यक्ती विरुद्ध किंवा अन्य कोणत्याही व्यक्तीविरुद्ध, अशा मालमत्तेचा खरा मालक असल्याची हक्कमागणी करणाऱ्या व्यक्तीला किंवा तिच्या वतीने कोणताही दावा, हक्कमागणी किंवा कारवाई दाखल करता येणार नाही.

(२) बेनामी मालमत्तेचा खरा मालक म्हणून दावा सांगणाऱ्या व्यक्तीने किंवा तिच्या वतीने केलेल्या कोणत्याही दाव्यात हक्कमागणी किंवा कारवाईत, त्या मालमत्तेच्या बाबतीतील कोणत्याही हक्कावर आधारित कोणताही बचाव करण्यास मग तो अशी मालमत्ता जिच्या नावे धारण करण्यात आलेली आहे त्या व्यक्तिविरुद्ध असो किंवा अन्य कोणत्याही व्यक्तीविरुद्ध असो—परवानगी असणार नाही.

---

१. १९९६ चा अधिनियम २२, कलम ३० व अनुसूचीद्वारे मूळ मजकुराऐवजी हा मजकूर घातला (२० सप्टेंबर १९९५ रोजी व तेव्हापासून).

(३) या कलमातील कोणतीही गोष्ट :

(क) जिच्या नावे मालमत्ता धारण करण्यात आली आहे, ती व्यक्ती जेव्हा हिंदू अविभक्त कुटुंबातील सहदायाद असेल आणि ती संपत्ती त्या कुटुंबातील सहदायाद व्यक्तीच्या लाभासाठी धारण केलेली असेल तेव्हा ; आणि

(ख) जिच्या नावे मालमत्ता धारण केलेली असेल ती व्यक्ति, जेव्हा विश्वस्त असेल किंवा विश्वासाश्रित नात्याने काम पाहणारी अन्य व्यक्ती असेल आणि ज्या व्यक्तींसाठी ती अशी विश्वस्त असेल किंवा विश्वासाश्रित या नात्याने काम पाहत असेल त्या व्यक्तीच्या लाभासाठी ती मालमत्ता धारण करण्यात आलेली असेल, तेव्हा लागू होणार नाही.

बेनामी म्हणून धारण केलेली मालमत्ता संपादन-योग्य असणे

५. (१) बेनामी म्हणून धारण केलेली सर्व मालमत्ता विहित करण्यात येईल अशा प्राधिकरणा-कडून, तशा रीतीने, आणि तशा कार्यपद्धतीचा अवलंब करून संपादन करण्यायोग्य असेल.

(२) शंका निरसनासाठी याद्वारे असे जाहीर करण्यात येत आहे की, पोट कलम (१) खाली कोणतीही मालमत्ता संपादित करण्यासाठी कोणतीही रक्कम देय असणार नाही.

विवक्षित प्रकरणी अधिनियम लागू असणार नाही

६. संपत्ती हस्तांतरण अधिनियम, १८८२ (१८८२ चा ४) याचे कलम ५३ याच्या उपबंधावर किंवा अवैध प्रयोजनांसाठी हस्तांतरण करण्याशी संबंधित कायद्यावर ह्या अधिनियमातील कोणत्याही गोष्टीचा परिणाम होणार नाही.

विवक्षित उपबंधांचे अधिनियम निरसित करणे

७. (१) भारतीय विश्वस्त अधिनियम, १८८२ (१८८२ चा २) याची कलमे ८१, ८२ आणि ९४, दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ (१९०८ चा ५) कलम ६६ आणि आयकर अधिनियम, १९६१ (१९६१ चा ४३) याचे कलम २८१ क ही याद्वारे निरसित करण्यात आली आहेत.

(२) शंका निरसनार्थ याद्वारे असे घोषित करण्यात येत आहे की, पोट कलम (१) मधील कोणत्याही गोष्टीचा, आयकर अधिनियम, १९६१ (१९६१ चा ४३) याचे कलम २८१ क याचे जम्मू आणि काश्मीर राज्यात प्रवर्तन चालू राहण्यावर परिणाम होणार नाही.

नियम करण्याची शक्ती

८. (१) केंद्र सरकार, **शासकीय राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे या अधिनियमाची प्रयोजने अंमलात आणण्यासाठी नियम करू शकेल.

(२) विशेषकरून आणि पूर्वगामी शक्तींच्या सर्वसाधारणतेला बाध न येता सर्व नियमांमध्ये खालील सर्व किंवा काही बाबींकरिता तरतूद करता येईल. :—

(क) कलम ५ अन्वये मालमत्ता संपादित करण्यासाठी सक्षम प्राधिकरण ;

(ख) कलम ५ अन्वये मालमत्ता संपादित करण्यासाठी अनुसरावयाची रीत व कार्यपद्धती ;

(ग) विहित करणे आवश्यक असेल किंवा विहित करता येईल अशी अन्य कोणतीही बाब.

(३) या अधिनियमान्वये करण्यात आलेला प्रत्येक नियम, तो तयार करण्यात आल्यानंतर शक्य असेल तितक्या लवकर राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन अधिवेशनात किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या अशा एकूण तीस दिवसांचा होईल इतक्या मुदतीकरिता सत्रासीन असताना राज्य विधानमंडळापुढे ठेवण्यात येईल आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा रीतीने ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्याच्या लगतनंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी त्या अधिनियमात कोणताही फेरबदल करण्यात दोन्ही सभागृहे संमत होतील किंवा नियम करु नये म्हणून दोन्ही सभागृहे निर्णय घेतील तर फेरबदल केलेल्या स्वरूपात तो नियम अंमलात येईल किंवा यथाशक्ति येणार नाही, तथापि, असा फेरबदल किंवा विलोपन यामुळे त्या नियमान्वये पूर्वी केलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या वैधतेस बाध येणार नाही.

निरसन आणि व्यावृत्ती.

९. बेनामी संव्यवहार (मालमत्ता वसूल करण्याच्या हक्कास प्रतिषेध) अध्यादेश, १९८८ (१९८८ चा अध्यादेश २) याद्वारे निरसित करण्यात येत आहे.

(२) असे निरसन झाले असले तरीही उक्त अध्यादेशान्वये केलेली कोणतीही कृती किंवा कारवाई ही या अधिनियमाच्या तत्सम उपबंधान्वये करण्यात आल्याचे मानण्यात येईल.